

Raadsstuk

Onderwerp: Beleidsplan Schulddienstverlening 'Stevig op eigen benen' 2016-2019
BBV nr: 2016/191640

1. Inleiding

Met ingang van 1 juli 2012 is schuldhulpverlening een wettelijke taak geworden van de gemeente. In de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs), is de zorgplicht van gemeenten voor schuldhulpverlening bepaald. Gemeenten hebben een regierol gekregen en zij zijn verplicht integrale schuldhulpverlening aan te bieden. De gemeente Haarlem voert schulddienstverlening ook uit voor de gemeente Zandvoort en voor de Intergemeentelijke Afdeling Sociale Zaken (IASZ). In de IASZ zijn de gemeenten Bloemendaal, Haarlemmerliede en Spaarnwoude en Heemstede vertegenwoordigd.

De begrippen schuldhulpverlening en schulddienstverlening worden in het beleidsplan naast elkaar gebruikt. Schuldhulpverlening is de wettelijke term voor het ondersteunen bij het vinden van een adequate oplossing voor het aflossen van schulden. Schulddienstverlening behelst het brede scala aan mogelijkheden van onder andere advisering, het treffen van een schuldregeling, de verwijzing naar het wettelijk saneringstraject, de verschillende vormen van budgetbeheer, preventie en nazorg.

Het beleidsplan Schulddienstverlening 'Stevig op eigen benen', 2016-2019 is een vervolg op het vigerende beleidsplan 'Op eigen benen' voor de periode 2012-2015.

In het beleidsplan 'Op eigen benen' is ingezet op de eigen kracht en verantwoordelijkheid van de burger. Haarlemmers kunnen zelfstandig blijven functioneren (zelfredzaamheid) en Haarlemmers doen mee vanuit eigen mogelijkheden en wederkerigheid (actief burgerschap). De hierboven genoemde uitgangspunten blijven leidend in de uitvoering van schulddienstverlening. In het nieuwe beleidsplan zijn verplichte onderwerpen vanuit de Wgs opgenomen. Zo is er aangegeven hoe de schulddienstverlening vorm is gegeven en is er aandacht besteed aan schulddienstverlening aan gezinnen met minderjarige kinderen. Voorts is de nadruk op preventie en nazorg gelegd en is er sprake van inzet van nieuwe instrumenten.

Daarnaast is in het beleidsplan aandacht besteed aan de gedane aanbevelingen in het rapport van de Rekenkamer Commissie (RKC) naar aanleiding van het onderzoek naar de wachttijden, wachtlijsten en doorlooptijden schulddienstverlening (2015/292926). Tijdens de voorbereiding van dit beleidsplan is gesproken met leden van de commissie samenleving naar aanleiding van de ingediende moties 'Schuldhulp zonder drempels en dichte deuren en een deur met een rechtvaardige portier'. Oorspronkelijk was gevraagd naar een variantenonderzoek. Voor het uitvoeren van dit onderzoek naar de toelatingscriteria en uitsluitingsgronden is enkele maanden geleden een uitvraag gedaan bij deskundige partijen. De hieruit voortkomende planning en het kostenplaatje van € 38.080,- is destijds besproken met de initiatiefnemers van de moties. De uitkomst heeft er toe geleid dat het variantenonderzoek niet door een externe partij is uitgevoerd, maar dat in het nieuwe beleidsplan aandacht wordt besteed aan de diverse instrumenten en de afwegingen die hieraan ten grondslag liggen.

Advies Participatieraad Haarlem

De Participatieraad Haarlem heeft op 6 april jl. advies uitgebracht aan het college op het beleidsplan schulddienstverlening. Het college heeft kennis genomen van het advies Participatieraad en heeft schriftelijk gereageerd op dit advies. Zie bijlage: Advies

Participatieraad dd. 6 april 2016 en Reactie van het college op het advies van de Participatieraad.

2. Voorstel aan de raad

Het college stelt de raad voor:

1. Het beleidsplan schulddienstverlening ‘Stevig op eigen benen’, 2016-2019 vast te stellen.
2. Het college gebruik te laten maken van zijn bevoegdheid nadere beleidsregels vast te stellen voor de uitvoering van schulddienstverlening.

3. Beoogd resultaat

Het beleidsplan geeft uitvoering aan artikel 2 van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en draagt bij aan een efficiënte en effectieve schulddienstverlening bij financiële problemen en samenhangende onderliggende problematiek, leidend tot een duurzame financiële zelfredzaamheid van Haarlemmers.

4. Argumenten

4.1. Het voorstel past in het ingezette beleid

In beleidsveld 3.3 Schulden in de Programmabegroting 2016-2020 zijn de volgende doelstellingen opgenomen:

- Duurzame financiële zelfredzaamheid voor Haarlemmers met schulden.
- Beperken van de kans op herhaling van het ontstaan van schulden bij burgers die een schulddienstverleningstraject hebben doorlopen.

Het beleidsplan draagt bij aan deze doelstellingen, zowel door handhaving van het huidige beleid als door meer aandacht te hebben voor preventie en recidive en inzet van nieuwe instrumenten (zie 4.9).

4.2. Het voorstel geeft invulling aan de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) geeft gemeenten de wettelijke taak en zorgplicht voor schuldhulpverlening. Naast deze zorgplicht schrijft de wet voor dat gemeenten een door de raad vastgesteld beleidsplan hebben voor de periode van vier jaar en dat het plan richting moet geven aan de integrale schuldhulpverlening.

4.3. De klant is en blijft verantwoordelijk voor zijn financiële probleem

Schulden hebben c.q. maken is in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van schuldenaar en schuldeiser. Wat de klant zelf op kan lossen, moet in principe zelf opgelost worden. Soms is de klant hiertoe niet in staat, mede door de stress die het hebben van schulden met zich mee kan brengen. Wanneer er sprake is van problematische schulden zoeken we – naast het treffen van een minnelijke schuldregeling – ook naar mogelijkheden om (tijdelijk) de zorgen weg te nemen en daarmee de klant in staat te stellen zich op oplossingen voor de langere termijn te concentreren. Voorbeelden hiervan zijn de diverse vormen van budgetbeheer en stabilisatietrajecten.

4.4. Inzet van schulddienstverlening draagt bij aan het bevorderen van zelfredzaamheid van burgers en participeren in de maatschappij

Schulddienstverlening richt zich op burgers die zonder ondersteuning hun financiële probleem niet kunnen oplossen of niet in staat zijn verdere escalatie te voorkomen. Schulden kunnen burgers belemmeren hun leven naar behoren in te richten en te blijven participeren in de samenleving. Financiële problemen mogen echter geen belemmering vormen om te

participeren in de maatschappij. Dit proberen we te realiseren door inzet van integrale schulddienstverlening, waarbij in nauw overleg met de betrokken ketenpartners naar oplossingen wordt gezocht. Bij multiproblematiek wordt aansluiting gezocht bij de hulpverlenende instanties en sociaal wijkteams.

4.5. Schulddienstverlening past in integrale hulpverlening aan de klant

Integraal werken betekent aandacht voor de context waarin de hulpvraag ontstaat en alert te zijn op onderliggende problemen en/of hulpvragen. Dat betekent dat gesignaleerde problemen breed en integraal opgepakt moeten worden in samenwerking met sociale wijkteams, partnerorganisaties of andere hulpverlenende instanties. Ervaringen vanuit de sociale wijkteams leert dat schulden en geldzorgen veelal de onderlegger is van multiproblematiek. Een integrale aanpak is hierin noodzakelijk.

Omdat de sociaal wijkteams uit professionals van verschillende disciplines en verschillende organisaties bestaan, wordt de integrale dienstverlening naar de klant bevorderd.

Integraal werken is ook afstemmen, afwegen, communiceren, overdragen en terugkoppelen. Een voorbeeld hiervan is de pilot Goede Gieren, waarbij de motivatie van de klant geen voorwaarde vooraf is, maar het uiteindelijke doel is waarnaar gestreefd wordt.

Door een integrale aanpak van schuldenproblematiek kunnen verdere (vaak ernstige) gevolgen (denk aan huiselijk geweld) worden voorkomen en kunnen ongewenste neveneffecten worden beperkt.

4.6. Geen wachtlijsten, iedereen wordt direct geholpen binnen de wettelijke termijnen

Uit het onderzoek van de Rekenkamercommissie van de gemeente Haarlem dat in 2015 is uitgevoerd, blijkt dat er geen sprake is van wachtlijsten bij schulddienstverlening. Wel zijn er doorlooptijden tussen de verschillende stappen in het dienstverleningstraject. Deze doorlooptijden vallen binnen de wettelijk vastgestelde kaders, maar we onderzoeken de mogelijkheden samen met partners om tot een kortere doorlooptijd te komen.

Daarnaast hanteert Haarlem geen categoriale uitsluitingsgronden voor toegang tot schulddienstverlening. In principe kan iedere inwoner met een schuldenproblematiek een aanvraag indienen. Er wordt naar de individuele omstandigheden van de klant gekeken. Juist vanwege de toetsing van de individuele omstandigheden wordt er binnenkort een nieuwe werkwijze geïmplementeerd, waarbij de klant – na de (digitale) melding - direct uitgenodigd wordt voor een groepsbijeenkomst om gericht hulp c.q. advies aan te bieden.

4.7. Burgers in een crisissituatie worden prioritair geholpen

In een crisissituatie, waarvan sprake is bij royement van de ziektekostenverzekering, huisuitzetting of afsluiting van nutsvoorzieningen, worden burgers prioritair geholpen. Dat betekent dat binnen drie werkdagen het eerste gesprek plaatsvindt. In dit gesprek wordt de hulpvraag vastgesteld en wordt direct een benodigde actie ondernomen.

4.8. Preventie kan schulden voorkomen en recidive voorkomen als onderdeel van preventie

Door in te zetten op preventie kan voorkomen worden dat mensen in de schulden komen of dat zij zich te laat melden. Inzet op preventie draagt ook bij aan het nemen van eigen verantwoordelijkheid van mensen. Preventie is sinds de invoering van de Wgs ook een wettelijke taak geworden. We zetten in op preventie door onder andere gastlessen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs te organiseren.

De preventie inzet richt zich ook op het voorkomen van recidive en is een onderdeel van het schulddienstverleningstraject. Burgers krijgen gedurende het traject de cursus “Grip op geld”

aangeboden. Daarnaast wordt de workshop ‘uitkomen met je inkomen’ georganiseerd voor burgers die te maken hebben of krijgen, met minder inkomsten.

4.9 Nieuwe instrumenten om de klant nog beter van dienst te kunnen zijn

Het college legt nieuwe verbindingen en verkent nieuwe methoden om klanten beter van dienst te kunnen zijn. Dit doen we door de inzet van twee nieuwe instrumenten:

1. De pilot ‘Goede Gieren’, gestart in 2015.
2. Onderzoek uitbreiding van het huidige budgetbeheer, onder andere naar aanleiding van de motie ‘Vaste lasten voor gezinnen in armoede moeten geen kopzorgen worden’ bij de bespreking van het minimabeleid op 21 januari 2016, waarin voorgesteld is om bij gezinnen in armoede de vaste lasten direct vanuit de uitkering te laten betalen.
3. Beschermingsbewind in eigen beheer. Op dit moment wordt een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden dit instrument in gemeentelijk beheer te nemen om optimale dienstverlening te garanderen en tevens kosten te besparen.

4.10. Het beleidsplan heeft geen financiële gevolgen,

Het beleidsplan heeft geen financiële gevolgen, omdat het wordt uitgevoerd binnen het reguliere budget.

De pilot wordt gefinancierd vanuit het overschot minimagelden 2014 en wordt beheerd door SZW. Zie ook besluit van de raad over de besteding minimagelden (BVV 2015/147616).

5. Risico's en kanttekeningen

Eigen verantwoordelijkheid kan leiden tot escalatie van financiële problemen

Door de klant vanaf het begin op zijn eigen verantwoordelijkheid aan te spreken, bestaat het risico dat de financiële problemen van die klanten escaleren. Dat kan betekenen dat de gemeente in een later stadium op hulp bij het oplossen van het probleem worden gevraagd. Soms is het tijdelijk ‘ontzorgen’ van burgers met schulden noodzakelijk. Doordat we investeren in een integrale aanpak en ketensamenwerking wordt dit risico geminimaliseerd en is het een aanvaardbaar risico.

Toenemende kosten beschermingsbewind vanuit bijzondere bijstand

Beschermingsbewind is een wettelijke maatregel die wordt uitgesproken door de kantonrechter en is bedoeld voor mensen die door hun lichamelijke en geestelijke toestand (al dan niet tijdelijk) niet in staat zijn hun financiële belangen te behartigen. Steeds meer mensen worden onder dit bewind geplaatst door de rechter. De reden van deze toename is onder andere een wetswijziging waarin is bepaald dat niet alleen mensen met een bepaalde conditie hiervoor in aanmerking komen, maar ook mensen die herhaaldelijk in een problematische schuldsituatie zijn gekomen. Doordat steeds meer mensen onder beschermingsbewind zijn geplaatst en de toenemende kosten hiervoor vanuit de bijzondere bijstand moeten worden betaald, wordt de mogelijkheid onderzocht om het beschermingsbewind in eigen beheer te gaan uitvoeren. Daarnaast wordt onderzocht of het huidige budgetbeheer binnen de afdeling schulddienstverlening uitgebreid kan worden ter voorkoming van het zwaardere instrument van beschermingsbewind.

6. Uitvoering

Implementatie van het voorgestelde beleid wordt vormgegeven door de afdeling schulddienstverlening in samenwerking met vrijwilligers, partners in de stad,

woningcorporaties en sociaal wijkteams die een rol vervullen op het gebied van schulddienstverlening.

Het college zal na vaststelling van dit beleidsplan haar bevoegdheid gebruiken om beleidsregels vast te stellen. Deze beleidsregels stellen het college in staat om schulddienstverlening uit te voeren zoals dat in het beleidsplan uiteengezet wordt. Het college streeft ernaar dit zo snel mogelijk na vaststelling van het beleidskader te doen, in ieder geval voor het zomerreces.

7. Bijlagen

- Beleidsplan Schulddienstverlening ‘Stevig op eigen benen’, 2016-2019
- Advies Participatieraad dd. 6 april 2016
- Reactie van het college op het advies van de Participatieraad.

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris

de burgemeester

8. Raadsbesluit

De raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders

Besluit:

- Het beleidsplan schulddienstverlening ‘Stevig op eigen benen’, 2016-2019 vast te stellen.
- Het college gebruik te laten maken van zijn bevoegdheid nadere beleidsregels vast te stellen voor de uitvoering van schulddienstverlening.

Gedaan in de vergadering van (wordt ingevuld door de griffie)

De griffier

De voorzitter